

De Wet deelgeschilprocedure voor letsel- en overlijdensschade: een nieuwe loot aan de processuele stam

*Prof. mr. C.J.M. Klaassen**

1 Inleiding

De Wet deelgeschilprocedure voor letsel- en overlijdensschade is een nieuw instrument in het kader van de afwikkeling van letsel- en overlijdensschade. Hoewel in de consultatieronde naar aanleiding van het voorontwerp door met name de Nederlandse Vereniging voor rechtspraak (NVvR) de nodige kritische kanttekeningen zijn geplaatst,¹ is dit wetsvoorstel zonder noemenswaardige tegenwind het parlement gepasseerd. Het wetsvoorstel Deelgeschilprocedure voor letsel- en overlijdensschade is vlak voor het zomerreces 2008 bij de Tweede Kamer ingediend en een jaar later met algemene stemmen door deze Kamer aangenomen; het heeft vervolgens eind 2009 de instemming van Eerste Kamer verkregen en zal per 1 juli 2010 als wet in werking treden.²

Ingevolge de Wet deelgeschilprocedure voor letsel- en overlijdensschade (hierna ook kortweg 'Wet deelgeschilprocedure' genoemd) wordt een nieuwe titel, titel 17, ingevoegd in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv), luidende: 'Van rechtspleging in deelgeschillen betreffende letsel- en overlijdensschade'. Deze rechtspleging wordt vervolgens in een zevental artikelen (art. 1019w-1019cc) nader geregeld.

In deze bespreking van de Wet deelgeschilprocedure zal eerst aandacht worden besteed aan de achtergrond en de hoofdlijnen van deze regeling, om vervolgens enkele opmerkingen te maken over de toegevoegde waarde hiervan. Wat baat het, wat schaadt het? Reeds enigszins op deze evaluerende beschouwing vooruitlopend: het is wat mij betreft nog maar de vraag of deze nieuwe loot aan de processuele stam erin zal slagen tot volle wasdom te komen.

2 De achtergrond

De Wet deelgeschilprocedure bij letsel- en overlijdensschade beoogt aan te sluiten bij de in de maatschappij en politiek breed levende wens om tot vereenvoudiging en versnelling van de buitengerechtelijke afhandeling van personenschade te komen, aldus de minister in de memorie van toelichting.³ Om een vlottere afwikkeling van personenschadeclaims te bewerkstelligen, zijn er de afgelopen jaren reeds diverse initiatieven ontplooid, zoals de aanscherping van de gedragsregels voor verzekeraars bij de behandeling van personenschade (Bedrijfsregeling 15), de introductie van de Gedragscode Behandeling Letselschade, alsmede de instelling van het Bemiddelingsloket.⁴ Tevens verdient in dit kader vermelding de invoering door de Rechtbank Den Haag en vervolgens de Rechtbank Amsterdam van een meer-voudige comparitie na antwoord in letselschadezaken, waarbij door drie in letselschadezaken gespecialiseerde rechters wordt gecompareerd.⁵ In de context van deze doelstelling – het bevorderen van een vlottere afwikkeling van personenschadeclaims – moet ook het initiatief tot introductie van de deelgeschilprocedure worden gezien. Het belang van een deelgeschilprocedure

* Prof. mr. C.J.M. Klaassen is hoogleraar burgerlijk recht en burgerlijk procesrecht aan de Radboud Universiteit Nijmegen.

1. Zie het advies van de NVvR d.d. 19 oktober 2006, te kennen via <www.nvvr.org>. In de literatuur is wisselend op de voorgestelde deelgeschilprocedure gereageerd. Positief over de deelgeschilprocedure zijn bijv. A. Kolder, MvV 2008, m.n. p. 257, Chr. van Dijk, PIV-Bulletin 2008, 8, te raadplegen via <www.stichtingpiv.nl> en G.M. van Wassenae, Verkeersrecht 2009, p. 1-4. Vgl. ook G. de Groot, Naar een buitengerechtelijk beroep op de rechter in deelgeschillen?, in: Kwaliteitsverbetering van het letselschadetraject, symposiumbundel Vereniging van Letselschade Advocaten 2006, p. 5-17 (tevens gepubliceerd in TVP 2005, p. 122-127). De Wet deelgeschilprocedure vormt een uitwerking van het voorstel van De Groot. Zie Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 2 (voetnoot 1). Kritisch(er), in elk geval 'voorshands', bijv. I. Giesen en L.M. Coenraad, NJB 2009, p. 897 en J. Sap, (o.a.) TVP 2008, p. 101-108.

2. Aanvankelijk was het de bedoeling dat de wet per 1 april in werking zou treden. Door de ingevoerde 'vaste verandermomenten' treden wetten echter alleen nog op 1 januari of op 1 juli in werking. Vandaar dat de wet thans per 1 juli 2010 in werking zal treden. Publicatie zal geschieden in het Staatsblad van 30 juni. Art. VII bepaalt immers dat de wet in werking treedt met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin zij wordt geplaatst.

3. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 1-2. Zie ook p. 4-5.

4. Ingesteld door De Letselschade Raad (voorheen het Nationaal Platform Personenschade), 'voor het vlottrekken van dossiers waarvan de afwikkeling ernstig is vertraagd of zelfs gestagneerd'. De (stichting) De Letselschade Raad is op haar beurt ingesteld om 'de opvang van letselschadeslachtoffers te verbeteren en de nasleep van de schaderegeling te vereenvoudigen' (<www.deletselschaderaad.nl>).

5. Het advies van de NVvR over de Wet deelgeschilprocedure vermeldt dat dit bij de Haagse rechtbank buitengewoon effectief is gebleken: bijna 80% van de zaken wordt ter zitting geregeld en in de rest van de zaken is (eind 2006) na de comparitie meteen eindvonnis geweest; a.w., p. 2. Zie ook Kamerstukken II 2008/09, 31 518, nr. 8, p. 3 en Kamerstukken I 2009/10, 31 518 C, p. 4. Mondeling verkregen informatie vanuit de Rechtbank Den Haag in januari 2010 bevestigt dat dit succesvolle verloop zich sindsdien heeft voortgezet.

wordt in dit verband door alle ter zake van het voorontwerp geraadpleegde belangenorganisaties – waaronder bijvoorbeeld zowel het Verbond van Verzekeraars als de vereniging van Advocaten voor Slachtoffers van Personenschade (ASP) – onderschreven en als een waardevolle bijdrage gezien, aldus de minister in de memorie van toelichting.⁶

Met de deelgeschilprocedure wordt beoogd een buitengerechtelijke afwikkeling te faciliteren. De gedachte is dat het in het kader van de buitengerechtelijke afwikkeling nogal eens voorkomt dat dit traject in feite stopt op één of twee punten. Bijvoorbeeld: de WA-verzekeraar maakt van de erkenning van de aansprakelijkheid geen punt – zij het ‘sans prejudice’ – maar bakkeleit met de benadeelde over de omvang van de schade of over het causaal verband tussen schade en de aansprakelijkheid-vestigende gebeurtenis. Als partijen hier in der minne niet uitkomen en een en ander onttaardt in een procedure, wordt door de verzekeraar regelmatig al hetgeen de benadeelde stelt, weerproken en wordt op alle fronten verweer gevoerd, ook ten aanzien van het bestaan van een grond voor aansprakelijkheid. De gedachte is dat als men zich op een eenvoudige en vlotte manier tot de rechter zou kunnen wenden, alleen met het verzoek een beslissing te nemen over het punt dat partijen daadwerkelijk verdeeld hield – het deelgeschil – partijen vervolgens hun onderhandelingen buiten rechte weer voort zouden kunnen zetten en geruggensteund door de uitspraak van de rechter over het voormalige breekpunt er samen wél uitkomen. Tevens wordt met de deelgeschilprocedure beoogd de rechtsontwikkeling te stimuleren, zodat daarvan in toekomstige zaken weer (buiten)gerechtelijk kan worden geprofiteerd, aldus de memorie van toelichting.⁷

Vanuit een wat breder perspectief bezien, moet de Wet deelgeschilprocedure worden geplaatst tegen de achtergrond van de fundamentele herbezinning op het burgerlijk procesrecht door het driemanschap Asser, Groen en Vranken en de reactie van de minister van Justitie hierop. Door de ‘herbezimmers’ is er immers voor gepleit de fase voorafgaand aan een gerechtelijke procedure (de voorfase) een veel belangrijkere plaats te geven in de civiele geschilbeslechting en partijen langs deze weg te bewegen tot een gezamenlijke oplossing van hun geschil, voordat het tot een procedure komt.⁸ In zijn reactie op het eindrapport van dit onderzoek heeft de minister aangegeven de gedachte dat een vroegtijdige oplossing van een geschil de voorkeur verdient, te onderschrijven, evenals de idee in dit verband meer aandacht te besteden aan de voorfase. De minister merkte op dat dit past in zijn reeds gevoerde beleid om partijen in staat te stellen hun geschillen in een zo vroeg mogelijk stadium zelf of met behulp van een derde op te lossen. Ter illustratie van dit beleid vermeldt hij

vervolgens het voorstel voor een deelgeschilprocedure, dat op dat moment in consultatie is (hiernaast refereert de minister aan het mediationbeleid en het toenmalige wetsvoorstel Zorgvuldige scheiding en voortgezet ouderschap⁹).¹⁰ In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel deelgeschilprocedure wordt opgemerkt dat, nadat op het relatief overzichtelijke terrein van de personenschade ervaring is opgedaan met de deelgeschilprocedure, kan worden gezien of uitbreiding van het toepassingsgebied hiervan aanbeveling verdient en dit instrument breder kan worden ingezet ter doorbreking van impasses in de buitengerechtelijke onderhandelingen.¹¹

3 De deelgeschilprocedure op hoofdlijnen

3.1 De kern: art. 1019z Rv

Het klinkt wellicht enigszins tegenstrijdig en daardoor verwarrend, maar de deelgeschilprocedure beoogt dus het buitengerechtelijke traject bij de afhandeling van personenschade te versterken door het creëren van een eenvoudige en snelle toegang tot de rechter ter oplossing van een deelgeschil. Ten behoeve van deze ‘eenvoudige toegang’ is de deelgeschilprocedure gegoten in het vat van een verzoekschriftprocedure. Tegen de achtergrond van het hiervoor weergegeven doel van de deelgeschilprocedure bepaalt art. 1019z Rv dat de rechter het verzoek om een beslissing te nemen in een deelgeschil afwijst voor zover de verzochte beslissing naar zijn oordeel onvoldoende kan bijdragen aan de totstandkoming van een vaststellingsovereenkomst. Uit deze bewoordingen volgt mijns inziens dat het niet om een ontvankelijkheidstoets gaat.¹² Het gaat kennelijk om een door de rechter te maken ‘kosten/baten’-analyse op grond waarvan de rechter het verzoek in behandeling neemt dan wel het verzoek om zich uit te laten over een deelgeschil afwijst. De vraag is evenwel op welk moment en op basis waarvan de rechter precies de beslissing dient te nemen om het verzoek tot een deelbeslissing ‘op te pakken’. Hoewel in de memorie van toelichting wordt opgemerkt dat de rechter, om deze afweging te kunnen maken, beschikt over de gegevens die op grond van art. 1019x lid 3 en 4 Rv in het verzoekschrift dienen te staan (zie hierna, par. 3.5), zal mijns inziens tot toe- of afwijzing van de behandeling van het verzoek in elk geval bij een eenzijdig verzoek pas kunnen worden besloten nadat de wederpartij de gelegenheid heeft gehad een verzoekschrift in te dienen. Of de rechter dit dan vervolgens op basis van de wederzijdse schriftelijke stukken mag beslissen dan wel pas na de bij verzoekschriftprocedures gebruikelijk hoorzitting, wordt noch uit de wet, noch uit de toelichting duidelijk. Evenmin wordt hieruit duidelijk of in het geval van een gemeenschappelijk verzoek toe- of afwijzing van een deelgeschilprocedure aanstonds na de indiening van het verzoekschrift kan

6. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 5.

7. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 3. Zie bijv. ook Kamerstukken II 2008/09, 31 518, nr. 8, p. 2-3 en Kamerstukken I 2009/10, 31 518 C, p. 1-4.

8. W.D.H. Asser, H.A. Groen, J.B.M. Vranken m.m.v. I.N. Tzankova, resp. Een nieuw balans (interim-rapport), De Haag 2003, m.n. p. 116-127 (par. 7.4-7.5) en Uitgebalanceerd (eindrapport), Den Haag 2006, m.n. p. 61-63 en 183-185 (par. 11.6).

9. Wet van 27 november 2008 (tot wijziging van Boek 1 BW), aan te halen als Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding.

10. Brief van de Minister van Justitie, Kamerstukken II 2006/07, 30 951, nr. 1, p. 14-15.

11. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 2.

12. Vgl. evenwel memorie van toelichting, p. 10, waar wordt opgemerkt: ‘Dat in een concreet geval de onderhandelingen niet eindigen in een vaststellingsovereenkomst, staat niet aan een *ontvankelijkheid* (cursivering CJMK) in de voorgestelde procedure in de weg.’

plaatsvinden. Rechters lijken op dit punt een grote mate van vrijheid te hebben. Consequenties voor onder andere de (door de aansprakelijke partij c.q. diens verzekeraar te betalen) kosten van de procedure heeft een en ander uiteraard wel.

Een grote mate van vrijheid geldt kennelijk ook wat de inhoudelijke toets betreft. Bepalend is immers of de verzochte beslissing naar het oordeel van de rechter voldoende kan bijdragen aan de totstandkoming van een minnelijke regeling.

Idealiter wenden partijen zich gezamenlijk tot de rechter met het verzoek een beslissing te nemen over een geschilpunt waar ze zelf niet uitkomen. Men zou geneigd kunnen zijn te menen dat een rechter van goede huize moet komen om een gezamenlijk verzoek van partijen om een beslissing over een deelgeschil af te wijzen, omdat hij meent dat een beslissing ter zake onvoldoende kan bijdragen aan de totstandkoming van een minnelijke regeling, terwijl partijen daarin kennelijk wel heil zien, en deze toets in een dergelijk geval in feite een wassen neus is. Toch heeft de rechter kennelijk ook in geval van een eenparig verzoek de nodige ruimte om deze handreiking niet te doen. In de toelichting wordt immers opgemerkt dat de rechter zich dient af te vragen of de bijdrage van de verzochte beslissing aan de mogelijke totstandkoming van een vaststellingsovereenkomst zodanig is, dat dit opweegt tegen de kosten en het tijdsverloop van de procedure. Deelgeschillen waarvan te verwachten is dat de beantwoording daarvan kostbaar is en veel tijd in beslag zal nemen, bijvoorbeeld omdat uitvoerige bewijsvoering en deskundigenberichten nodig zullen zijn, zullen zich minder snel lenen voor behandeling in een deelgeschilprocedure, aldus de minister.¹³

Als het gaat om een eenzijdig verzoek van een benadeelde of een aansprakelijk gestelde partij, zou de rechter in het feit dat partijen er blijkbaar niet in slagen zich door middel van een gezamenlijk verzoek tot de rechter te wenden wellicht al een aanwijzing kunnen zien dat zij het ook na zijn beslissing over het deelgeschil buiten rechte niet eens zullen kunnen worden, ofwel dat deze beslissing onvoldoende kan bijdragen aan de totstandkoming van een vaststellingsovereenkomst. Toch lijkt dit geen toegestane afwijzingsgrond, want dit zou immers de uitdrukkelijk overwogen en verkozen mogelijkheid van een eenzijdig verzoek ondergraven. Niettemin: in alle gevallen geldt dat partijen het met de beslissing van de rechter om een verzoek af te wijzen of juist in behandeling te nemen moeten doen, want hiertegen staat geen hoger beroep open (art. 1019bb Rv, waarover nader in par. 3.7).

3.2 Wanneer kan een deelgeschilprocedure worden gestart?

De insteek is dat partijen de deelgeschilprocedure kunnen gebruiken om een oordeel van de rechter te vragen over allerlei soorten kwesties die de voortgang van de schaderegeling buiten rechte belemmeren. Dit kunnen kwesties zijn die rechtstreeks betrekking hebben op de grondslag van de aansprakelijkstelling en de schadeomvang, ofwel kwesties betreffende de 'materiële rechtsverhouding', maar ook kwesties rond het schaderegelings-

proces. Bij deze laatste, meer procedurele aspecten, kan het bijvoorbeeld gaan om vragen als: moet de benadeelde de gehele patiëntenkaart van zijn huisarts overleggen, dient de benadeelde medewerking te verlenen aan een door de verzekeraar gewenst nader medisch onderzoek, enzovoort.¹⁴

Wat betreft het moment waarop een deelgeschilprocedure kan worden gestart, wordt ervan uitgegaan dat een verzoek tot het nemen van een beslissing in een deelgeschil tijdens de buitengerechtelijke onderhandelingen zal worden gedaan en dus voordat er een bodemprocedure aanhangig is. De gedachte is immers dat door de beslissing in het deelgeschil de buitengerechtelijke onderhandelingen weer vlotgetrokken kunnen worden en een bodemprocedure niet meer nodig zal blijken te zijn. Niettemin kan een verzoek tot het nemen van een beslissing in een deelgeschil eventueel ook tijdens een bodemprocedure worden gedaan. Denkbaar is immers, aldus de memorie van toelichting, dat ook dan een deelgeschilprocedure zin heeft indien er (alsnog) zicht is op het bereiken van een vaststellingsovereenkomst.¹⁵

3.3 Door wie en bij wie kan een verzoekschrift worden ingediend?

Het verzoek kan op grond van art. 1019w lid 1 Rv worden gedaan door een persoon die schade lijdt door dood of letsel en degene die hij hiervoor aansprakelijk houdt gezamenlijk, maar ook door ieder van hen alleen. Op grond van lid 3 van art. 1019w Rv van deze bepaling kan een verzoek om een beslissing in een deelgeschil ook door of samen met de aansprakelijkheidsverzekeraar worden gedaan, mits de benadeelde rechtstreeks betaling van de verzekeraar verlangt op grond van ofwel de directe actie van art. 7:954 Burgerlijk Wetboek (BW) ofwel op grond van een hem door de wet toegekend eigen recht op schadevergoeding, zoals met name in het geval van art. 6 Wet aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen (WAM). Hiernaast kan op grond van art. 1019w lid 2 Rv ook een verzoekschrift worden ingediend door een opvolger onder algemene titel van de benadeelde of door de derde die een vordering in de zin van art. 6:107 BW heeft (al dan niet samen met de aansprakelijk gestelde partij dan wel diens aansprakelijkheidsverzekeraar); zij worden mede begrepen onder 'een persoon die schade door dood of letsel lijdt' in de zin van lid 1 van art. 6:107 BW. Daarentegen wordt onder een persoon die schade door dood of letsel lijdt in dit verband niet begrepen een regresnemer of een cessionaris. De gedachte hierachter is dat zij de schade niet zelf hebben geleden en voor hen (derhalve) een eventuele trage afwikkeling van hun zaak minder belastend is.¹⁶

Het verzoek wordt gedaan aan de rechter die vermoedelijk bevoegd zal zijn van de zaak, indien deze ten principale aanhangig wordt gemaakt, kennis te nemen (art. 1019x lid 1 Rv). Indien de zaak door de kantonrechter moet worden behandeld

13. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 10.

14. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 20. Zie ook p. 10-11 en 16 voor voorbeelden van mogelijke deelgeschillen.

15. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 15.

16. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 15.

en beslist, wordt het verzoek gedaan aan de kantonrechter, zo voegt art. 1019x lid 1 Rv expliciet toe.

Als er al eerder een verzoek tot een deelgeschilprocedure is ingediend, dient een volgend verzoek te worden ingediend bij de rechter die het eerdere verzoek behandelt of laatstelijk behandeld heeft, aldus art. 1019x lid 2 Rv. In het geval het na een deelgeschilprocedure onverhoopt toch tot een bodemgeschil komt, is op grond van deze bepaling de rechter die over het deelgeschil heeft geoordeeld tevens bevoegd kennis te nemen van de zaak ten principale, onverminderd art. 71 Rv. Als door een van de daartoe bevoegde partijen een deelgeschilprocedure aangehangig wordt gemaakt terwijl er al een bodemprocedure loopt, dient dit verzoek te worden gedaan aan de rechter voor wie de zaak ten principale aangehangig is (eveneens art. 1019x lid 2 Rv).

De rechter waarbij het verzoek aangehangig wordt gemaakt, dient summierlijk te beoordelen of hij absoluut bevoegd is en of de zaak door de kantonrechter moet worden behandeld en beslist. Dit laatste is in het bijzonder relevant in relatie tot de vraag betreffende de al dan niet verplichte procesvertegenwoordiging, waarvan bij kantonzaken immers geen sprake is. Over de wenselijkheid van verplichte procesvertegenwoordiging bij deelgeschilprocedures zijn door de vanwege de minister geconsulteerde gremia uiteenlopende adviezen uitgebracht.¹⁷ De Vereniging voor Letselschade Advocaten vond verplichte procesvertegenwoordiging door een advocaat in alle zaken nodig vanwege de complexiteit van de zaken die naar hun inschatting in de deelgeschilprocedure aan de orde zullen komen, alsmede ter voorkoming van onnodige belasting van de rechterlijke macht. De benadeelde zou bescherming behoeven van een ter zake kundige en onafhankelijke belangenbehartiger die is onderworpen aan tuchtrecht. De ANWB daarentegen pleitte juist voor toelating van een deskundige of gemachtigde die geen advocaat is tot de deelgeschilprocedure, ongeacht of deze voor de sector kanton of de sector civiel van de rechtbank zou worden gevoerd, met de redenering dat dit onnodige vertraging en extra kosten als gevolg van de overdracht van de zaak zou kunnen voorkomen. Het Verbond van Verzekeraars, de Stichting Personenschade Instituut van Verzekeraars (PIV) en Slachtofferhulp Nederland oordeelden daarentegen dat verplichte procesvertegenwoordiging niet nodig was, omdat dit tot extra vertraging zou leiden en een extra (financiële) drempel zou opwerpen om een deelgeschilprocedure te kunnen voeren en daarmee het doel van de deelgeschilprocedure, een voortvarende procedure te bewerkstelligen, in gevaar zou komen. Na overweging van deze tegengestelde visies achtte de minister het 'de meest zuivere benadering' om wat betreft de verplichte procesvertegenwoordiging aan te sluiten bij het antwoord op de vraag naar de absoluut bevoegde rechter, zoals in het algemeen gebruikelijk. Er zijn zijns inziens geen doorslaggevende argumenten om van dit systeem af te wijken. De minister schat in dat dit ertoe zal leiden dat voor de meeste zaken verplichte procesvertegenwoordiging zal gelden, omdat naar verwachting de meeste zaken door de sector civiel van de rechtbank behandeld zullen worden.¹⁸ Dit sluit in elk

geval aan bij de huidige praktijk betreffende personenschade en lijkt ook na beoogde verhoging van de competentiegrens van de kantonrechter tot € 25.000¹⁹ niet anders te worden.

3.4 Inhoud verzoekschrift

Het verzoekschrift moet, naast hetgeen op grond van art. 278 lid 1 Rv in het algemeen voor de inhoud van verzoekschriften geldt, op grond van art. 1019x lid 3 Rv vermelden:

- a. de aard en het vermoedelijke beloop van de vordering;
- b. een omschrijving van het deelgeschil;
- c. een zakelijk overzicht van de inhoud en het verloop van de onderhandelingen over de vordering;
- d. de naam en de woonplaats van de wederpartij.²⁰

Lid 4 van art. 1019x eist tot slot dat als er over de vordering al eerder een deelgeschilprocedure is gevoerd, daarvan melding wordt gemaakt in de processtukken en, als in deze eerdere deelgeschilprocedure een beschikking is gegeven, deze beschikking bij de processtukken wordt gevoegd. Uit deze bepaling blijkt al wel dat niet is uitgesloten dat er in één en dezelfde zaak meerdere deelprocedures worden gevoerd.

De onder art. 1019x lid 3 sub a-c gestelde eisen beogen de rechter in staat te stellen 'aan de hand van het verzoekschrift te kunnen beoordelen of het verzoek een deelgeschil betreft en of er perspectief bestaat op buitengerechtelijke afwikkeling van de schade'.²¹ Met de 'aard en het vermoedelijke beloop van de vordering' wordt bedoeld op de vordering zoals die zou luiden indien de zaak als bodemzaak aangehangig zou zijn gemaakt. De vereiste vermelding van 'een zakelijk overzicht van de inhoud en het verloop van de onderhandelingen over de vordering' heeft volgens de memorie van toelichting tot doel dat een puntsgewijze lijst met discussiepunten wordt overgelegd waarover al wel of nog geen overeenstemming is bereikt.

'Deze lijst kan bestaan uit een eenvoudige opsomming van de desbetreffende punten, met een toelichting van de zakelijke inhoud. Een uitgebreide uitwerking is niet vereist en verdraagt zich ook slecht met het uitgangspunt dat de procedure eenvoudig, snel en kostenefficiënt dient te zijn. Het overzicht dient de rechter in staat te stellen zich snel een beeld over de zaak te vormen', aldus vervolgt de toelichting.²²

Tevens wordt hierin opgemerkt dat de formulering van hetgeen van de rechter wordt verzocht – vergelijk art. 278 lid 1 Rv – speciale aandacht vergt in verband met de gevolgen van een

17. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 11-12.

18. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 11-12.

19. Wetsvoorstel Evaluatiewet modernisering rechterlijke organisatie, nr. 32021.

20. Het ligt in de lijn dat in het geval de benadeelde zich tot de rechter wendt vanwege een deelgeschil met de verzekeraar van de door hem aansprakelijk gehouden persoon (art. 1019w lid 3 Rv), door de benadeelde tevens de naam en woonplaats van de verzekerde dient te worden vermeld en deze eveneens dient te worden opgeroepen. Zie ook Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 15 en 17, alsmede J. Sap, TVP 2008, p. 104.

21. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 17.

22. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 17.

beslissing in een mogelijke procedure ten principale.²³ Zoals hierna, bij de bespreking van art. 1019cc Rv nog zal blijken, is dit zonder meer een wijze raad!

3.5 *Het verloop van de deelgeschilprocedure*

Art. 1019ij Rv bepaalt dat de rechter ambtshalve of op verzoek van partijen een schikkings- of inlichtingencomparitie kan bevelen. Van een min of meer standaardcomparitie, zoals de comparitie na antwoord in de dagvaardingsprocedure, is althans volgens de tekst van de wet geen sprake. Hier staat tegenover dat het gaat om een verzoekschriftprocedure en ik daarom aanneem dat er in principe standaard een mondelinge behandeling zal plaatsvinden, zoals bij een verzoekschriftprocedure gebruikelijk is.

Als er wel een comparitie ofwel, in de woorden van de wetgever, 'verschijning van partijen' is bevolen, kan ter gelegenheid hiervan tevens de vraag worden besproken hoe partijen verder zullen trachten een vaststellingsovereenkomst te bereiken of hoe de behandeling van geschillen over de vordering verder zal verlopen (art. 1019ij lid 2 Rv).

3.6 *De kosten*

De Wet deelgeschilprocedure kent een bijzondere regeling wat betreft de kosten. Art. 1019aa Rv bepaalt in lid 1:

'De rechter begroot de kosten bij de behandeling van het verzoek aan de zijde van de persoon die schade door dood of letsel lijdt in de beschikking en neemt daarbij alle redelijke kosten als bedoeld in artikel 96, tweede lid, van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek in aanmerking.'

Er vindt dus geen begroting van de forfaitaire kosten plaats, maar uitgangspunt bij de kostenbegroting is dat de aansprakelijke partij de werkelijke kosten van de deelgeschilprocedure vergoedt aan de benadeelde. De gedachte hierachter is dat partijen er na de deelgeschilprocedure samen uitkomen en de benadeelde vervolgens aanspraak kan maken op de werkelijk door hem gemaakte kosten.²⁴ Anders gezegd: de deelgeschilprocedure wordt beschouwd als een onderdeel van het buitengerechtelijke afwikkelingstraject en de daarmee gepaard gaande kosten als kosten ter vaststelling van schade en aansprakelijkheid of althans kosten ter verkrijging van voldoening buiten rechte in de zin van art. 6:96 lid 2 BW, die, als aan de in het kader van art. 96 lid 2 BW geldende voorwaarden is voldaan, voor volledige vergoeding in aanmerking komen. Dat betekent dat voorwaarden hiervoor zijn 1) dat de aansprakelijkheid ten opzichte van de benadeelde komt vast te staan en 2) dat aan de zogenoemde 'dubbele redelijkheidstoets' van art. 6:96 lid 2 BW is voldaan. Deze redelijkheidstoets betekent in dit verband dat buiten het geval dat de deelgeschilprocedure 'volstrekt onnodig of ten onterechte' is ingesteld – aldus de woorden van de minister²⁵ – de volledige

kosten, mits in omvang redelijk, door de aansprakelijke partij dienen te worden vergoed.

Het feit dat de benadeelde in de deelgeschilprocedure in het ongelijk wordt gesteld of althans de door hem verzochte beslissing niet wordt toegewezen dan wel de door zijn wederpartij verzochte beslissing wordt toegewezen, staat op zichzelf aan een gehoudenheid tot volledige vergoeding van de met de deelgeschilprocedure gepaard gaande werkelijke kosten aan de kant van de benadeelde partij niet in de weg. Blijkbaar geldt deze gehoudenheid tot vergoeding van de werkelijk door de benadeelde gemaakte redelijke kosten eveneens in het geval de rechter het verzoek tot het nemen van een beslissing in een deelgeschil reeds afwijst omdat hij oordeelt dat de verzochte beslissing onvoldoende kan bijdragen aan de totstandkoming van een vaststellingsovereenkomst (en dus niet toekomt aan een verdere inhoudelijke behandeling van de zaak); overigens zullen deze kosten in een dergelijk geval als regel beperkt zijn. Een uitzondering op de gehoudenheid tot vergoeding van de kosten aan de kant van de benadeelde is pas aan de orde als het van diens kant onrechtmatig zou zijn om een deelgeschilprocedure in te stellen, hetgeen zelden aan de orde is.²⁶

De Wet deelgeschilprocedure gaat echter nog een stapje verder in de tegemoetkoming in de kosten gemaakt door een persoon die schade door dood of letsel lijdt: ook als partijen er na het deelgeschil onverhoopt niet in der minne uitkomen en er alsnog een bodemgeschil volgt, blijft de aansprakelijke partij gehouden tot vergoeding van de werkelijke kosten van de deelgeschilprocedure. Met andere woorden: deze kosten verschieten niet van kleur als er toch een bodemprocedure volgt. Zie art. art. 1019aa lid 2 Rv, waarin wordt bepaald:

'De in het eerste lid bedoelde kosten gelden als kosten als bedoeld in art. 96, tweede lid van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek, met dien verstande dat in afwijking van het slot van die bepaling de regels betreffende de proceskosten niet van toepassing zijn in het geval de vordering ten principale aanhangig is gemaakt.'

Overigens dient de persoon die schade door dood of letsel lijdt er wel attent op te zijn dat hij met een kostenbegroting conform art. 1019aa lid 1 Rv in de beschikking nog geen executoriale titel ter zake in handen heeft; hiertoe is nodig dat er in de beschikking een veroordeling tot betaling van deze kosten wordt opgenomen, waarom de rechter uiteraard moet worden verzocht. De rechter zal niettemin zijn kostenbegroting niet versterken door een veroordeling tot betaling daarvan als ten tijde van zijn uitspraak in het deelgeschil de aansprakelijkheid nog niet vaststaat tussen partijen en zij zich voorstellen hierover buiten rechte nog verder in overleg te treden.²⁷

23. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 17.

24. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 4 en Kamerstukken II 2008/09, 31 518, nr. 8, p. 12.

25. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 12(-13).

26. Kamerstukken II 2008/09, 31 518, nr. 3, p. 12-13. Vgl. ook HR 27 juni 1997, NJ 1997, 651.

27. Zie ook Kamerstukken II 2008/09, 31 518, nr. 3, p. 19. Vgl. Sap, TVP 2008, p. 105-106 voor complicaties die zich in dit verband kunnen voordoen, bijvoorbeeld in geval van 'eigen schuld' van het slachtoffer.

3.7 De 'waarde' van de deelgeschilbeslissing

Tegen de beschikking op het verzoek in de deelgeschilprocedure staat, zoals reeds vermeld in paragraaf 3.1, als zodanig geen hoger beroep open (art. 1019bb Rv). Dit geldt zowel wat betreft de beslissing van de rechter om een verzoek niet in behandeling te nemen omdat de verzochte beslissing naar zijn oordeel onvoldoende kan bijdragen aan de totstandkoming van een vaststellingsovereenkomst (art. 1019z) als wat betreft de door de rechter genomen beslissing na een inhoudelijke behandeling van het verzoek. De suggestie van de Vereniging voor Letselschadeadvocaten, het Verbond van Verzekeraars en het PIV om toch ook in de deelgeschilprocedure een appelvoorziening op te nemen – eventueel alleen na rechterlijk verlof – om te voorkomen dat bij gebreke hiervan een bodemprocedure wordt gestart als men het niet eens is met een beschikking in de deelgeschilprocedure, heeft bij de minister geen gehoor gevonden. Hij meent dat juist het feit dat tegen de (inhoudelijke) beslissing in de deelgeschilprocedure geen hoger beroep mogelijk is, een extra stimulans vormt voor partijen om de buitengerechtelijke onderhandelingen zelf af te ronden.²⁸

Als dit toch niet lukt en er een bodemgeschil volgt, bevat art. 1019cc Rv regels over de status van de beschikking gegeven in de deelgeschilprocedure. Lid 1 van art. 1019cc bepaalt dat voor zover in de beschikking in de deelgeschilprocedure uitdrukkelijk en zonder voorbehoud is beslist op één of meer geschilpunten tussen partijen betreffende hun materiële rechtsverhouding, de rechter daaraan in de procedure ten principale op dezelfde wijze is gebonden als wanneer de beslissing zou zijn genomen in een tussenvonnis in die procedure. Een enkele opmerking ter duiding van deze bepaling. Het is de bedoeling, aldus de memorie van toelichting,²⁹ dat de rechter in een deelgeschilprocedure zijn oordelen over geschilpunten betreffende de materiële rechtsverhouding – ofwel kwesties die rechtstreeks betrekking hebben op de grondslag van de aansprakelijkstelling en de schadeomvang (zie reeds in par. 3.3) – zo veel mogelijk uitdrukkelijk en zonder voorbehoud formuleert. Zijn beslissing moet partijen duidelijkheid bieden op basis waarvan zij weer verder kunnen bij hun onderhandelingen. Om die reden bestaat er voor voorlopige oordelen, zoals in kort geding gebruikelijk, in de deelgeschilprocedure minder ruimte, aldus de minister. Immers, zo stelt hij, de deelgeschilprocedure is niet opgezet tot het verkrijgen van voorlopige voorzieningen, maar vormt als het ware een naar voren gehaald onderdeel van de bodemprocedure.³⁰ Echter: als ondanks de uitdrukkelijk en zonder voorbehoud gegeven beslissing betreffende de materiële rechtsverhouding een minnelijke regeling uitblijft en er een bodemprocedure volgt, komt aan deze beslissing in de bodemprocedure geen gezag van gewijsde toe, maar heeft deze deelgeschilbeschikking de status van een beslissing in een tussenvonnis. De gedachte is aldus aan te knopen bij de leer van de bindende eindbeslissing, kortweg weergegeven inhoudende dat de rechter in een en

dezelfde instantie in beginsel is gebonden aan een eerdere uitdrukkelijk en zonder voorbehoud door hem gegeven beslissing over juridische of feitelijke geschilpunten, tenzij hem is gebleken dat deze eindbeslissing op een onjuiste grondslag berust.³¹ Met andere woorden: de bodemrechter is in beginsel gebonden aan de beslissing betreffende de materiële rechtsverhouding genomen in de deelgeschilprocedure, maar als er sinds die beslissing nadere gegevens bekend zijn geworden op grond waarvan blijkt dat deze beslissing niet juist was, kan deze beslissing in een bodemprocedure terzijde worden gesteld.

Ten aanzien van de gevolgen van procedurele beslissingen uit de deelgeschilprocedure in een bodemprocedure is geen regeling getroffen. De gedachte is dat indien en voor zover dergelijke beslissingen in de bodemprocedure doorwerken, de rechter ook zonder nadere wetsbepaling genoeg middelen heeft om aan bijvoorbeeld de niet-naleving hiervan consequenties te verbinden (bijvoorbeeld op grond van de goede procesorde).³² Overigens zullen vragen betreffende de materiële rechtsverhoudingen procedurele aspecten niet altijd even duidelijk zijn te scheiden. De memorie van toelichting noemt zelf reeds als voorbeeld de vraag welke inspanningen van de benadeelde gevegd mogen worden op het gebied van re-integratie in het arbeidsproces. Het antwoord op deze vraag kan enerzijds van belang zijn in het kader van de materieelrechtelijke kwestie betreffende de toerekenbaarheid van bepaalde schade, anderzijds kan dit antwoord een rol spelen in het kader van de kwestie in hoeverre verdere bevoorschotting afhankelijk mag worden gesteld van de medewerking van de benadeelde en derhalve in het kader van de procedurele voortgang van het schaderegelingsproces.³³

Lid 2 van art. 1019cc Rv bepaalt dat in het geval de beschikking tevens een veroordeling van een der partijen inhoudt, aan die veroordeling in de procedure ten principale geen verdergaande betekenis toekomt dan wanneer zij zou zijn opgenomen in een tussen partijen gewezen kortgedingvonnis. Dit betekent dus dat een dergelijke veroordeling door de deelgeschilrechter door de bodemrechter simpelweg terzijde gesteld en overruled kan worden. Hoe verhoudt deze bepaling zich tot hetgeen zojuist is vermeld over de status van beslissingen uit de deelgeschilprocedure, die op grond van lid 1 immers bindend zijn in de bodemprocedure tenzij ...?

Allereerst is van belang dat de gedachte is dat in een deelgeschilprocedure de rechter verzocht wordt een *oordeel* te geven over een bepaalde kwestie, maar dit niet tot een *veroordeling* behoeft te leiden; integendeel zelfs. Immers, aldus de minister, een veroordeling levert als zodanig geen bouwsteen op voor een latere vaststellingsovereenkomst tussen partijen, en daar is de hele deelgeschilprocedure op gericht. De gedachte is dat het veelal zal gaan om een verklaring voor recht over juridische deelvragen, op basis waarvan partijen zelf in der minne afspraken kunnen maken over de hoofdvordering (of een deel daarvan). Bijvoorbeeld: een verklaring voor recht over het bestaan van

28. Kamerstukken II 2008/09, 31 518, nr. 8, p. 13. Zie ook reeds Kamerstukken II 2008/09, 31 518, nr. 3, p. 13 en 19.

29. T.a.p. Zie ook p. 20-12.

30. T.a.p.

31. Zie o.a. HR 15 september 2006, NJ 2007, 538 en HR 25 april 2008, NJ 2009, 553, beide m.nt. H.J. Snijders.

32. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 20.

33. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 20-21.

causaal verband tussen een ongeval en het letsel, op basis waarvan partijen – als deze verklaring wordt gegeven – zelf verder kunnen onderhandelen over de diverse schadeposten. Dit neemt niet weg dat de rechter in een deelgeschilprocedure wel een veroordeling uit kan spreken, maar hij zal dit alleen doen als hij meent dat het uitspreken van een veroordeling kan bijdragen aan de totstandkoming van een vaststellingsovereenkomst, aldus de memorie van toelichting.³⁴ Is dit niet het geval, dan zal hij alleen een oordeel over de hem voorgelegde vraag uitspreken en hieraan geen veroordeling verbinden. Als er wél een veroordeling in de deelgeschilprocedure wordt uitgesproken, bestaat er volgens de memorie van toelichting geen reden om aan een dergelijke veroordeling als zodanig in de bodemprocedure enige bindende kracht toe te kennen (dit dus in tegenstelling tot de aan deze veroordeling door de deelgeschilrechter ten grondslag gelegde juridische vaststellingen over de materiële rechtsverhouding). Als reden om aan een veroordeling als zodanig (juist) geen bindende kracht toe te kennen, vermeldt de memorie van toelichting het feit dat zij dan op één lijn gesteld zou moeten worden met een deelvonnissen³⁵, met als gevolg dat hiertegen logischerwijs dan eveneens direct hoger beroep zou moeten worden opgesteld, terwijl men in de deelgeschilprocedure zelf welbewust van een mogelijkheid tot hoger beroep heeft afgezien en ook in een eventuele bodemprocedure het uitgangspunt is dat hoger beroep pas kan worden ingesteld tegelijk met dat tegen het eindvonnis.³⁶

Lid 3 van art. 1019cc Rv bepaalt in dit verband dat in een procedure ten principale van de beschikking in de deelgeschilprocedure, voor zover zij beslissingen als bedoeld in het eerste lid bevat, bij het gerechtshof hoger beroep kan worden ingesteld als van een tussenvonnissen (en bepaalt vervolgens de termijnen daarvoor). Een en ander komt erop neer dat van uitdrukkelijk en zonder voorbehoud gegeven beslissingen – ofwel bindende eindbeslissingen – in de deelgeschilprocedure hoger beroep kan worden ingesteld tegelijk met het hoger beroep tegen het eindvonnis uit de bodemprocedure dan wel lopende de bodemprocedure, mits de bodemrechter, na verzoek van een der partijen daartoe, voor een tussentijds appèl toestemming geeft (en met inachtneming van de appèlgrens van art. 332 Rv). Een tussentijds appèl betreffende een uitdrukkelijk en zonder voorbehoud gegeven beslissing betreffende de materiële rechtsverhouding gegeven in een deelgeschilprocedure die aan de bodemprocedure vooraf is gegaan, dient binnen drie maanden, te rekenen vanaf de eerste roldatum van de bodemprocedure, te worden ingesteld. Een tussentijds appèl betreffende een dergelijke beslissing genomen in een deelgeschilprocedure die is gevoerd hangende de bodemprocedure dient te worden ingesteld binnen drie maanden, te rekenen van de dag van de beschikking.

Uit deze appèlregeling (jo. art. 1019 bb Rv) volgt dat van deelgeschilbeschikkingen betreffende procedurele kwesties, als-

mede van veroordelingen in het geheel geen hoger beroep mogelijk is.³⁷

4 Wat brengt de deelgeschilprocedure aan nieuws, ofwel: wat baat het?

Ik keer terug naar de kern van de Wet deelgeschilprocedure. Wat is de toegevoegde waarde van de hiermee geïntroduceerde nieuwe procesvorm? Tijdens de parlementaire behandeling is de deelgeschilprocedure afgezet tegen diverse andere figuren en werd hieraan steeds een argument ten gunste van de deelgeschilprocedure ontleend. Bijvoorbeeld: de meerwaarde van een deelgeschilprocedure boven een bindend advies is dat de deelgeschilprocedure ook open staat voor verzoeken van een van de partijen; de meerwaarde van de deelgeschilprocedure boven een kort geding is dat de deelgeschilprocedure ook openstaat voor de wederpartij van degene die schade door dood of letsel heeft geleden en ook indien er geen spoedeisend belang is.³⁸

Het totale, bestaande palet aan processuele mogelijkheden beziende, meen ik toch dat dit genoeg mogelijkheden biedt om per geval een passende oplossing te vinden, zeker met wat welwillendheid aan zowel de kant van de benadeelde en de aansprakelijk gestelde partij (en diens verzekeraar) alsook de rechterlijke macht. Ik denk dan naast het kort geding bijvoorbeeld aan het voorlopig getuigenverhoor en het voorlopig deskundigenbericht, aan de mogelijkheid in een bodemprocedure om een tussenvonnissen te verzoeken over een deel van het geschil, aan de mogelijkheid de kantonrechter te adiëren op grond van art. 96 Rv en, wat zuiver procedurele geschilpunten rond het schade-regelingstraject betreft, aan het entameren van een bindend advies van een ter zake deskundige. Dat met behulp van de bestaande mogelijkheden eigenlijk ook al wel een passende oplossing voor eventuele problemen rond de afwikkeling van personenschadeclaims is te vinden, althans dat de bestaande instrumenten genoeg mogelijkheden bieden om hier een mouw aan te passen, wordt ook door de minister erkend. Op de vraag van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) om voorbeelden te geven van geschillen die alleen door de deelgeschilprocedure opgelost kunnen worden en niet via de bestaande procedures, antwoordt de minister dat zulke voorbeelden niet zijn te geven. Hij voegt hier vervolgens aan toe dat de deelgeschilprocedure ook niet beoogt op dit punt in een lacune te voorzien, maar dat hiermee vooral wordt beoogd de onderhandelingen tussen partijen te faciliteren, zodat zij er samen sneller en eenvoudiger uitkomen.³⁹ Met andere woorden: de deelgeschilprocedure beoogt kennelijk een 'extraatje' te bieden; de kers op de taart.

5 Wat schaadt het? Mogelijke voetangels en klemmen van de deelgeschilprocedure

Een nieuwe regeling roept vaak nieuwe vragen op. Dat geldt zeker ook voor de regeling betreffende de deelgeschilprocedure.

Hiervoor kwam de grote vrijheid die de rechter heeft bij het in behandeling nemen van een deelgeschil al even aan de orde.

34. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 21. Vgl. ook p. 22.

35. Van een deelvonnissen wordt gesproken als in het dictum van een vonnis een definitieve beslissing wordt gegeven omtrent een deel van het gevorderde.

36. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 21.

37. Zie ook Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 22.

38. Zie Kamerstukken II 2008/09, 31 518, nr. 8, p. 1-2 (NV II).

39. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 11.

Uit de parlementaire geschiedenis blijkt dat de rechter in dit verband 'alle omstandigheden van het geval' kan meewegen.⁴⁰ De rechter kan met dit criterium alle kanten op. Als er al eerder één of meer deelgeschilprocedures zijn gevoerd, kan de rechter hieraan bijvoorbeeld de conclusie verbinden dat de kans klein is dat een beslissing in een volgende deelgeschilprocedure daadwerkelijk kan bijdragen tot een minnelijke oplossing, aldus de minister. Ook een omgekeerde redenering is echter mogelijk: als er al ten aanzien van drie punten een knoop is doorgemaakt door middel van deelgeschilprocedures, zullen partijen er ondertussen wellicht wel bijna uit zijn, dus kan juist een beslissing in het voorliggende vierde deelgeschil het benodigde duwtje in de rug opleveren.

Een ander voorbeeld: een punt van discussie is in de praktijk regelmatig het causaal verband tussen letsel en aansprakelijkheidvestigende gebeurtenis. Om hierover een oordeel te vellen, heeft de rechter veelal behoefte aan een deskundigenbericht. Dit wordt niet anders als hem deze vraag in een deelgeschilprocedure wordt voorgelegd. In een dergelijke procedure is een deskundigenbericht ook mogelijk, maar zoals we hiervoor zagen, kan de noodzaak hiervan een argument vormen voor de rechter om het verzoek om een deelbeslissing af te wijzen en partijen te opperen desgewenst een bodemprocedure te starten.

Een vraag die in dit verband opkomt, is in hoeverre naast inhoudelijke argumenten ontleend aan de voorliggende zaak ook zogenoemde 'management'-argumenten bij de rechterlijke afweging een rol zullen gaan spelen. Hoe gaan deelgeschilprocedures bijvoorbeeld worden meegerekend in de productiecijfers van de rechterlijke macht en hoe worden deze meegenomen in de financiering van de gerechten? Ik heb van de zijde van de Raad voor de rechtspraak begrepen⁴¹ dat het ernaar uit ziet dat deelgeschilprocedures zullen worden ingedeeld bij de algemene categorie 'rekesten handel' en aldus zullen worden gefinancierd, hoewel men zich ervan bewust is dat deelgeschilprocedures wel eens 'zwaarder' kunnen uitpakken en de gekozen financiering daaraan dan geen recht doet. Het lijkt een open deur op te merken dat rechters geacht worden zaken te behandelen onafhankelijk van de wijze van financiering hiervan en onafhankelijk van de wijze waarin een en ander wordt gewogen in het kader van hun productiecijfers, maar de praktijk zal leren hoe dit uitpakt.⁴²

In het parlementaire debat is gevraagd naar de druk waaraan de benadeelde kan worden blootgesteld indien zijn wederpartij meer deelgeschilprocedures aanhangig maakt, wellicht enkel met dit doel (de benadeelde onder druk te zetten). De minister stelde dat men hiervoor niet bevreesd behoefde te zijn, enerzijds

vanwege de hiervoor besproken rechterlijke toets of de deelgeschilprocedure naar verwachting kan bijdragen aan de totstandkoming van een vaststellingsovereenkomst, anderzijds vanwege de kosten, die door de aansprakelijke partij immers in beginsel volledig dienen te worden vergoed. Zowel deze vraag als het antwoord van de minister is exemplarisch voor de gedachte waarvan het wetsvoorstel en de toelichting doordrongen lijken: die van de benadeelde die tegemoetgekomen moet worden en de aansprakelijke partij of sterker nog diens aansprakelijkheidsverzekeraar die aangezet moet worden tot een vlottere afwikkeling en die de pas afgesneden moet worden om chicanes op te werpen. Echter, ook een andere rolverdeling is denkbaar. Door de volledige kostenvergoeding is het juist voor de benadeelde aantrekkelijker om, als de schadeafwikkeling niet 'op rolletjes' loopt, ter zake van de knelpunten deelgeschilprocedures te starten in plaats van een allesomvattende bodemprocedure. Ongewis is in hoeverre de rechter hierin zal meegaan.

Het verzoekschrift dient een zakelijk overzicht van de inhoud en het verloop van de onderhandelingen over de vordering te bevatten (art. 1019x lid 3 sub c Rv). Van verschillende zijden is er reeds op gewezen dat deze voorwaarde op gespannen voet staat met de gedragsregels voor de advocatuur.⁴³ Op grond van Gedragsregel 12 (lid 1) mag in rechte immers in principe geen beroep worden gedaan op confraternele correspondentie, terwijl Gedragsregel 13 een advocaat verbiedt om zonder toestemming van de advocaat van de wederpartij aan de rechter mededelingen te doen over de inhoud van tussen advocaten gevoerde schikkingsonderhandelingen. Weliswaar wordt de fase voorafgaande aan een (eventuele) gerechtelijke procedure in zaken betreffende personenschade in belangrijke mate gedomineerd door verzekeraars enerzijds en schaderegelaars van letselschadebureaus of andere rechtshulpverleners, niet zijnde advocaten, anderzijds, maar juist bij 'lastige' zaken, waarin de behoefte de rechter te raadplegen waarschijnlijk het grootste zal zijn, is dit lang niet altijd het geval. Verder zal in het merendeel van de zaken een advocaat (over en weer) in elk geval in beeld komen op het moment dat een deelgeschilprocedure wordt overwogen. Het relativerende antwoord van de minister op deze kwestie, dat art. 13 van de Gedragsregels alleen een verplichtingschept tussen advocaten, ondervangt het geschetste spanningsveld derhalve maar gedeeltelijk.⁴⁴ Bovendien is zeker niet uitgesloten dat de bijstand door advocaten (vooral aan de kant van slachtoffers) in de voorfase überhaupt aan terrein zal winnen doordat zij de mogelijkheid van een deelgeschilprocedure kunnen aanbieden, terwijl niet-advocaten dit immers alleen kunnen in die zaken waarin geen verplichte procesvertegenwoordiging geldt. De minister tilt aan een en ander kennelijk niet zo zwaar en merkt op dat indien de tuchtrechtelijke normen van de advocatuur tot problemen bij het functioneren van de deelgeschilprocedure leiden, kan worden bezien of aanpassing van de gedragsregels wen-

40. O.a. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 8-9 en Kamerstukken I 2009/10, 31 518 C, p. 11.

41. Telefonisch verkregen informatie op 28 januari 2010.

42. Vgl. in dit verband (o.a.) M.J.A.M. Ahsmann, Bewijs: verschuiving 'bewijzen' naar 'stellen?', inleiding gehouden voor de najaarsvergadering 2009 van de Nederlandse Vereniging voor Procesrecht (NVvP). Deze beschouwing verschijnt binnenkort in de NVvP-reeks (BJu; een samenvatting van de discussie staat elders in dit nummer) en besteedt (onder andere) aandacht aan de rol en betekenis van productienormen op het gelasten van getuigenverhoren.

43. Advies NVvR, p. 3, Sap, TVP 2008, p. 104 en Kolder, MvV 2008, p. 257. Vgl. ook Kamerstukken II 2008/09, 31518, nr. 7 (verslag vaste commissie voor Justitie), p. 4.

44. Kamerstukken I 2009/10, 31518, C, p. 7.

selijk is.⁴⁵ Nog daargelaten het antwoord op de vraag wat rechtvaardigt specifiek (c.q. slechts) voor de deelgeschilprocedure een uitzondering te maken en wie tot het initiatief hiertoe bevoegd is, verdient naar mijn mening een oplossing 'aan de voorkant' in dat geval vooreerst overweging. Waarom zou een zakelijke vermelding van het geschil, dat wil zeggen het verzoek en de gronden daarvoor en het kenbare verweer van de wederpartij, op een manier vergelijkbaar met de substantiëringsplicht als bedoeld in art. 111 lid 3 Rv, in dit verband niet volstaan?⁴⁶

Het verloop van de deelgeschilprocedure wordt uit de wettelijke regeling niet duidelijk. Het is een verzoekschriftprocedure, dus voor de hand ligt dat er (conform art. 279 lid 1 Rv) een mondelinge behandeling plaatsvindt en de wederpartij in de gelegenheid wordt gesteld een verweerschrift in te dienen (art. 282 Rv).⁴⁷ De Wet deelgeschilprocedure vermeldt, zoals besproken, in art. 1019j lid 1 de mogelijkheid van een comparitie. Hoe verhoudt dit zich tot elkaar? Een en ander is bijvoorbeeld van belang voor de ruimte die advocaten toekomt voor het geven van een mondelinge toelichting. Bij een comparitie pleegt deze kleiner te zijn dan bij een mondelinge behandeling. Het meest voor de hand liggend lijkt een soort 'mengvorm'. Niettemin laat de wettekst betreffende de deelgeschilprocedure (evenals de toelichting) de rechter kennelijk de vrijheid om helemaal af te zien van een mondelinge behandeling, van welke aard dan ook, zowel in het geval hij het verzoek afwijst op de grond dat de verzochte beslissing naar zijn oordeel onvoldoende kan bijdragen aan de totstandkoming van een minnelijke regeling als in het geval hij het verzoek (inhoudelijk) in behandeling neemt.⁴⁸ Deze mogelijkheid lijkt niet beperkt te zijn tot de in art. 279 lid 1 Rv vermelde situatie dat de rechter zich aanstonds onbevoegd verklaart of het verzoek toewijst. Geheel duidelijk is een en ander echter niet. Beraad en afstemming binnen de rechterlijke macht over de vraag hoe deelgeschilprocedures in beginsel zullen worden vormgegeven, verdient derhalve aanbeveling.

Een mogelijke voetangel is de regeling rond de als kortgeding-uitspraak behandelde veroordeling uit de deelgeschilprocedure in de bodemprocedure in relatie tot de in beginsel verbindendheid van de daaraan ten grondslag liggende en in de vorm van een eindbeslissing gegoten oordelen inzake de materiële rechtsverhouding. Zeker gelet op de insteek dat het bij een deelgeschilprocedure gaat om een vlot oordeel en bewijsverrichtingen weliswaar mogelijk zijn, maar minder in de lijn lijken te liggen, is het de vraag of en in hoeverre de deelgeschilrechter op basis van de beperkte informatie die hij dan wellicht heeft zijn vingers zal durven branden aan een 'uitdrukkelijk en zonder voorbehoud gegeven beslissing'. Echter, als hij deze niet geeft en zich beperkt tot een 'vooralsnog'-oordeel, is zijn oordeel mogelijk

onvoldoende behulpzaam bij de totstandkoming van een vaststellingsovereenkomst.

Een ander punt in dit verband is dat een veroordeling niet altijd even gemakkelijk 'af te splitsen' zal zijn van het daaraan ten grondslag liggende oordeel over de materiële rechtsverhouding, zoals hiervoor al is aangestipt. Naar mijn mening valt daarom te betwijfelen of dit door de wetgever gemaakte onderscheid, met de daaraan verbonden rechtsgevolgen, in de praktijk werkbaar zal zijn. Mij bekruipt de vrees dat dit wel eens een potentieel eigen geschilpunt in de bodemprocedure kan blijken te zijn, ter zake waarvan de bodemrechter de knoop niet steeds gemakkelijk zal kunnen doorhakken.

De minister rept van een reeds gebleken 'grote belangstelling vanuit de rechtspraktijk' en verwijst naar de door diverse belangenorganisaties geuite verwachting dat van de deelgeschilprocedure veel gebruik zal worden gemaakt.⁴⁹ Het is de vraag of de rechterlijke macht hierop is berekend. Zoals in de toelichting op diverse plaatsen is aangegeven en hiervoor ook al aan de orde is gesteld, is de gedachte dat een deelgeschilprocedure de onderhandelingen tussen partijen vlot trekt. Dit zal alleen lukken als de deelgeschilprocedure tot een vlotte beslissing leidt én deze wordt genomen door een deskundige, in personenschade gespecialiseerde rechter (of rechterlijk college)⁵⁰, zodat partijen gezag toekennen aan zijn beslissing en er zo min mogelijk alsnog een bodemprocedure wordt gestart over materiële geschilpunten, maar partijen ook wat betreft procedurele vragen een oordeel krijgen van een rechter die zowel klok als klepel weet te hangen. De vraag is of de rechterlijke macht hiertoe in staat is. Vanuit de verwachting dat de mogelijkheid van een deelgeschilprocedure zal bijdragen aan een vermindering van het aantal bodemprocedures en deze, als deze toch worden geëntameerd, minder complex zullen zijn en sneller afgewikkeld kunnen worden, denkt de minister binnen de rechterlijke macht capaciteit te 'winnen' die kan worden ingezet voor de behandeling van deelgeschillen. 'Dit voorstel vergt dan ook geen uitbreiding van de rechterlijke macht maar bevordert een betere inzet daarvan', aldus de memorie van toelichting.⁵¹ Het is echter nog maar de vraag of dit inderdaad zo zal uitpakken.⁵² In elk geval zal er enige tijd overheen gaan voordat een dergelijk effect op het aantal en de aard van de bodemprocedures zichtbaar zal worden, terwijl daarentegen wat betreft de deelgeschilprocedures wellicht op

45. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 8.

46. In vergelijkbare zin, zo begrijp ik, Sap, TVP 2008, p. 104.

47. Zie immers art. 261 lid 1 Rv. De Wet deelgeschilprocedure bevat geen afwijking van art. 279 lid 1 Rv, tenzij art. 1019j als zodanig zou moeten worden opgevat.

48. Vgl. ook Sap, TVP 2008, p. 104.

49. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, resp. p. 27 en 7 (MvT). Verwezen wordt naar de verwachting van zowel Advocaten voor Slachtoffers van Personenschade als het Verbond van Verzekeraars en het PIV.

50. Vgl. het hiervoor gememoreerde succes van de meervoudige comparitie.

51. Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 3 (MvT). Zie ook p. 7. In dezelfde zin De Groot, in: Kwaliteitsverbetering van het letselschadetrajec, p. 5. Vgl. overigens tevens Kamerstukken II 2008/09, 31 518, nr. 8, p. 7, alsmede Kamerstukken I 2009/10, 31 518 C, p. 2, waar de minister reeds enigszins voorzichtiger lijkt wat betreft zijn inschatting dat de deelgeschilprocedure niet tot een zwaardere belasting van de rechterlijke macht zal leiden.

52. Kritische geluiden ter zake zijn ook geuit door de NVvR. Zie ook Kolder, MvV 2008, p. 257.

korte termijn een niet geringe instroom te verwachten valt.⁵³ De personenschadepraktijk lijkt er in elk geval wel voor in om eens te proberen wat men met een deelgeschilprocedure kan bereiken (zoals ook de Minister aangeeft). Dit kan tot gevolg hebben dat er deelgeschilprocedures worden gestart over kwesties waarover anders in het geheel niet geprocedeerd zou zijn, bijvoorbeeld omdat het belang van deze kwestie niet opweegt tegen de tijd en kosten gemoeid met een bodemprocedure (waarin ook weer andere kwesties betwist zullen worden). De regeling betreffende de proceskosten van een deelgeschilprocedure verlaagt in elk geval aan de kant van het slachtoffer de drempel om naar de rechter te stappen betreffende een deelgeschil.

Ik heb eind januari 2010 een ‘belronde’ gehouden en gesproken met enkele in letselschade gespecialiseerde rechters van diverse rechtbanken, groot en kleiner. Een niet unieke reactie was er een in de trant van: deelgeschilregeling letsel- en overlijdensschade, wel wat van gehoord maar me nog niet in verdiept, vertel eens ... Voor de goede orde: ik wil met de weergave van deze reactie geen verwijt maken in de richting van de rechterlijke macht, maar slechts signaleren dat de rechterlijke macht, althans het deel dat ik heb gesproken, nog niet is of in elk geval was voorbereid op de deelgeschilprocedure en dat nog onduidelijk was hoe een en ander zal worden ingekleed en wie deze zaken zal gaan behandelen. Dit laatste gold evenzeer voor rechters die zich al wel nader in de regeling hadden verdiept. De mededeling dat de wet, in tegenstelling tot eerdere berichten, niet per 1 april maar per 1 juli 2010 in werking zal treden, werd door mijn gesprekspartners dan ook met een zucht van verlichting ontvangen. Ik heb begrepen dat er over de Wet deelgeschilprocedure een overleg is gepland van de letselschadespecialisten binnen het Landelijk Overleg sectorvoorzitters Civiel (LOVC). Dat lijkt me een goede zaak en er valt genoeg op de agenda te plaatsen.

6 Afronding

Iedere stap die bijdraagt aan een vlottere afwikkeling van het letselschadetraject verdient op zichzelf steun, zeker als deze leidt tot een door partijen zelf verkozen oplossing in het minnelijke traject. Het valt op zichzelf dan ook toe te juichen dat de Wet deelgeschilprocedure kennelijk zowel aan de kant van slachtofferadvocaten als aan de kant van aansprakelijkheidsverzekeraars⁵⁴ en hun advocaten in het algemeen positief wordt ontvangen. Echter: met wetgeving alleen zijn we er niet en zeker niet met wetgeving die wat mij betreft de schoonheidsprijs niet verdient en de nodige vragen oproept en aanknopingspunten voor chicanes biedt, niet alleen voor verzekeraars. Of deze wet daadwerkelijk een positieve bijdrage zal leveren aan het minnelijke afwikkelingstraject en geen modieus product zal blijken te zijn dat in de etalage aantrekkelijker leek dan blijkt in het gebruik,

zal in belangrijke mate afhangen van de manier waarop hiermee in de praktijk wordt omgesprongen. Ik denk in dit verband in het bijzonder aan de wijze waarop de rechterlijke macht hieraan vorm en inhoud gaat geven en de insteek van schaderegelaars, advocaten, verzekeraars en andere spelers op het veld van de personenschade: zullen zij zich als een procestijger op dit nieuwe speeltje storten en de grenzen en mogelijkheden hiervan ten behoeve van een van de spelers verkennen, of zal hiervan verstandig gebruik worden gemaakt indachtig het doel waarvoor het beoogd is: het verder brengen van het minnelijke overleg teneinde zo spoedig mogelijk een door beide partijen gedragen vaststellingsovereenkomst te kunnen afsluiten? De tijd zal het leren. Het ministerie evalueert het resultaat over vier jaar.⁵⁵

53. Vgl. in dit verband ook Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 2 (MvT): slechts 1 tot 5% van de letsel- en overlijdensschadezaken wordt uiteindelijk aan de rechter voorgelegd. Hieraan wordt echter toegevoegd dat met de gerechtelijke afhandeling van dit geringe aantal zaken vervolgens wel relatief veel tijd is gemoeid.

54. Zie naast Kamerstukken II 2007/08, 31 518, nr. 3, p. 4-5 bijv. het nieuwsbericht van 24 maart 2008 op <www.verzekeraars.org> (‘Verbond ondersteunt wetsvoorstel deelgeschilprocedure’).

55. Zie art. V van de Wet deelgeschilprocedure.